

Biography of Avraham Naton (Natanson) - The Non-Conformist Painter

[מספרים על הצייר אברהם נתון \(נתנון\)](#)

אברהם נתון (נתנון) 1906-1959

1906 נולד בעיירה ריני בסרביה, על נהר הדנובה. אביו, יצחק נתנון, היה סוחר תבואה.
1923-1930 סיים בית-ספר תיכון בבאנדארי. צייר מנעוריו. כמה שנים היה פקיד בבנק.
1930-1933 למד באקדמיה לאמנות בבוקרשט. היה פעיל בתנועה הציונית "צעירי ציון".
1935 עלה לארץ ישראל.
1935-1938 חי בחיפה ועבד במכון לליטוגרפיה. הציג בתערוכות שנערכו בחיפה.
1939 עבר לגור לתל-אביב וגם כאן עבד במכון ליתוגרפיה.
1942 תערוכת יחיד ראשונה בגלריה כ"ץ בתל-אביב.
1943 החל עוסק בהוראת ציור בבתי ספר. היה מפעילי "אגודת הציירים" והתערוכות שלה.
1948 נוסדה קבוצת "אופקים חדשים" - נתון נהפך לאחד מעמודי התווך של הקבוצה החדשה והציג בתערוכות הקבוצה עד סמוך לפטירתו ב-1959.
1948-1949 הציג בתערוכה עם הצייר יחזקאל שטרייכמן. זכה בפרס דיזנגוף.
1951-1952 שהה בפריז. תערוכת יחיד במוזיאון דיזנגוף בתל אביב. הוצג בביינאלה של וונציה.
1953 הוצג בביינאלה של סאו פאולו.
1955 תערוכת יחיד בגלריה צ'מרניסקי בתל-אביב.
1956 השתתף בתערוכת קבוצת "אופקים חדשים".
1959 הוענק לו פרס "מלוא" לציור.

אברהם נתון נפטר ב 1959.

הצייר אברהם נתון - נונקונפורמיסט

מתוך מבוא מאת בנימין גלאי לספרו של אביגדור לואיזאדה על אברהם נתון

הוא היה מאלה שנוהגים לכנות "נונקונפורמיסטים":
מה שרצה בו - לא היה טוב למדי, אם לא היה טוב באמת ולא היה טוב באמת, אם לא היה עשוי כמות שרצה בו.

ממילא היה איש המיעוט, איש האופוזיציה, איש החבורה הצועדת-מן-הצד. אמנותו היתה מסע שאין בו קצורי דרך. מרוץ למרחוק. משום כך לא שמענוהו נושם ונושף, אץ ומשיג, כביכול, את קודמיו להצלחה ולפופולריות מתוך אמוץ כל השרירים לאבדן כל הכוחות. את מהירותו פיתח בהדרגה, כמי שאמד את מסלול התחרות והוא יודע שגביע המנצחים לא יימסר לקל שבנתרני קו הזינוק, אלא לארך הנשימה, למאומן ולמאולף שברצים בקו-הגמר...

אכן, במרוצתו הבוטחת, האטית והמתוחה מקו-אל-קו, היה לו קו משל עצמו. קו גרפי של מגע-אצבעות ו"קו" שבדרך-מחשבה, קו הפילוסופיה האמנותית של בני-חבורתו. הוא היה מאלה שהאמינו בה בכל לבם והטיפו למאבק רעיוני על דעותיה. "מוטב לוותר על עשר תערוכות שאינן לפי רוחנו", היה חוזר ומצהיר בפנינו כל ימיו, "כדי שנזכה ונגיע לתערוכה אחת, שלבנו שלם עמה. כי נפסיד על ידי כך הזדמנות לכבוש את מקומנו ב"כתל המזרח"? חזון למועד... המרוץ יימשך זמן רב ואלו המשחק - משחק למועד ארוך..."

בכך הוכה, אולי, בידי הגורל מכה שמתחת לחגורה. מאבקו האישי באמנות היה ערוך לעשרות שנים ואלו חייו - קצובים למועד קצר. סבור היה, כי שעתו בידו, כי זמנו יספיק לו גם להיאבק על דעותיו, גם לראות בנצחון ה"אני מאמין" האמנותי של ה"אסכולה" וגם לעשות לביתו בציור... אך אויבו בנפש, גדול כל אויביו היה זה, ש ה ל ב י י ן הצעיר חרתו בעץ כשהוא נושא בידיו שעון-חול...

הכריעו באמצע המסלול, בעצם כחו המתפתח ועולה, שעה שרבים מן הרצים האלגנטיים, קצרי-הנשימה אשר לפניו הגיעו (ככל אשר חזה מראש) לאפיסת-כוחות גמורה ואלו הוא - זה עתה החל כופל מהירותו... לא היה, אולי, זקן גדוד הפשיטה של אפקיו-החדשים... אך ודאי שהיה נושא-הדגל, הקורנט שלו.

כמה שנים חלפו, עברו מיום שליווהו לבית-עולמו? אמת עתיקה, אירונית, אנושית מאד אומרת כי בתי העלמין מלאים מצבות אנשים שלא היה להם תחליף - אך אוי לאמת אוי לאירוניה! כי ל נ ת ו ן - הלוחם, הכרוז - לא היה תחליף במקומותינו תעיד אולי העובדה, שמכל אותה קבוצה לא נותרה אחריו אבן-על-אבן. לא הדגל הכזיב. ודאי לא אלה שנתלקטו אליו. נושא הדגל הוא שנפל על משמרתו, ובנופלו - נתמוטט הכל! נתפרדה החבילה. נסתם בכך הגולל על אחרון הנסיונות הקולקטיביים, הנועזים, הכנים ביותר, להציב סכר בפני הגל, שעמד להציף את העולם בשקריו המחוצפים, הממוסחרים המנייריסטיים.

שנים תעבורנה עד שנשוב ונמצא בתוכנו אדם אשר כמותו. אמן שבכל ייחודו סממניו האישיים בציור, חי את חיי הכלל שבתוכו יצר מתוך הכרה שהאמנות היא גם מלחמה על משהו ובמלחמה הייב אדם למסור נפשו על אחרים. בנימין גלאי - 1969

אברהם נתון

הצייר אברהם נתון

אביגדור לואיזאדה על אברהם נתון

אברהם נתון כצייר מסמל בזכרוננו אותו תהליך, שהגיע רבים מהציירים הישראלים לחרוג מהמסגרת הפוסט-אימפרסיוניסטית, כשיש והם עדיין שקועים בכיוון הצבעוני, גם באקספרסיוניזם, כדי להתיצב, אחרי מלחמת העולם השנייה, שכם אל שכם עם האמנים, אשר הפגינו סגנון חדש, דרכים חדשות של האמנות הפלאסטית, בעולם כולו. אף שפעלו כבר בארץ אמנים אחדים, ויוסף זריצקי בראשם, אשר דרכים אלו היו נהירות להם, אפשר לומר שתהליך זה לא הגיע לביטוי ברור ומופגן אלא מכה התלכדות הקבוצה של "אופקים חדשים", ונתון היה בלי ספק אחד מלוחמיה הבולטים, ועד ימי מחלתו האכזרית, המרכז והמלכד - הרוח החיה של הקבוצה.

קבוצת "אופקים חדשים" נוסדה בשנת 1948, אחרי מחלוקת בין "אגודת הציירים" ובין קבוצת אמנים, שאירגנה את ההשתתפות הישראלית הראשונה בתערוכת ה"ביאנלה" של וונציה. תערוכה זו נפתחה זמן קצר לפני הכרזת מדינת ישראל. אברהם נתון, אשר היה מאז מפעילי אגודת הציירים והתערוכות שלה, נהפך עתה לאחד מעמודי התווך של הקבוצה החדשה, דגל בסיסמאותיה, והיה מאנשי המעשה של פעולותיה. למען הצלחתה עורר את חבריה להיות מוכנים אף לויתורים חמריים, עד כדי המנעות מלהשתתף בתערוכות הכלליות השנתיות.

שנים רבות עברו מאז, שינויים חלו בגישתם של אמנים רבים, אבל עדיין ניכרת השפעתה של קבוצה זו, אשר הטביעה את חותמה על התפתחות האמנות אצלנו ובעיקר על דור שלם של אמנים צעירים.

תמונותיו הראשונות של אברהם נתון בארץ, בחיפה ואחר-כך בתל-אביב, קטנות על-פי-הרוכ, היו ספוגות רוח פוסט-אימפרסיוניסטית: פורטרטים או דמויות מתוך מראה פנים, בסולם צבעים שקט - שממנו בקע כתם כתום או אדום ביתר עוז; נופים בהם פיוט רגוע משולב היה עם כתמי הירוק והכחול. פיוט זה לא היה מובלט, אלא כמתגנב במערכת צבעיו. חבל שבשנות מלחמת העולם השנייה, כאשר היה מחסור בבדים ובצבעים, הוקרבו אחדות מתמונות אלו לנסינות חדשים. (תערוכת-יחיד הראשונה שלו, בשנת 1942, עוררה התענינות בקרב הציירים והמבקרים). שמונה שנים אחרי עלייתו ארצה, בשנת 1943, התחיל להורות ציור בבתי-הספר, עשה זאת בקלות ובכשרון, מתוך שאיפה להקנות לדור המתבגרים הבנה כלשהי לתופעות המופלאות של האמנות החדשה. אביגדור לואיזאדא.

אברהם נתון - ציור שמן - מתרחצים - 1950

המורה אברהם נתון יאיר גרבז על אברהם נתון

אברהם נתון שהתגורר תקופה ארוכה בגבעתיים ולימד ציור בבתי הספר שבעיר, זכה להערכה רבה מתלמידיו ואף כונה "הצייר של גבעתיים". וכך סיפר הצייר יאיר גרבז, שנתון היה המורה הראשון שלו לציור, לדנה גילרמן בראיון שהתפרסם במוסף גלריה של עיתון הארץ בשלהי 2006:

יום אחד קראה לי האלמנה של אברהם נתון, שהיה המורה שלי לציור בבית הספר העממי. נודע לה שאני משמר את זכרו, והיא אמרה שהיא מאוד רוצה לתת לי מתנה לפני שהיא הולכת לבית אבות. היא נתנה לי את הפלטה שלו - זכוכית שהוא עירבב עליה צבעים.

מה חסר לך באוסף?

אין לי אברהם נתון, כמו שהייתי רוצה

ועוד סיפר יאיר גרבז על המורה לציור אברהם נתון ברשימה שנכתבה ל-ynet דצמבר 2010:

המורה שהשפיע עלי הכי הרבה הוא אברהם נתון, המורה לציור בבית ספר עממי. הוא היה חבר בקבוצת אופקים חדשים ולא היה מורה קלאסי לציור אלא ממש צייר. הוא היה יושב בשיעורים ומצייר לעצמו ומתוך ההתבוננות הזאת למדתי הכי הרבה, כי לא הייתי מצייר בשיעור, אלא רק מסתכל עליו. הוא היה צייר טוב, ומתוך זה גם הבנתי שהמורה הכי טוב הוא מורה שהוא בעל מקצוע בתחום.

אברהם נתון נתנון - ציור גואש ורישום - אישה לפני הראי - 1944

מדברי האמן עצמו:

כוח המשיכה של העבר ככוח המשיכה של האדמה. דרושים עוצמת העזה, רצון מודע, ידע ושקידה, כדי להשתחרר ממנו. אך כל זה כדאי. כי מי שחי היום עם העבר, איננו חי את ההווה ואיננו שייך גם לעבר. צעדו של אדם יכון תמיד קדימה ועיניו בפניו ולא בערפו.

גם אשתו של לוט התאבנה כליל, כאשר הסתכלה יותר מדי אחרנית... ורק הולכים עם ההווה קדימה קורץ, קורן העתיד...

אך עובדה היא: אנהותיו האחרונות של דור תמול-שלשום עוד נישאות באויר ודמויות עבר מעורפלות עודן מסתירות אופקן של הבריות ומאפילות על אור היום. באפולוית זו יוכל אדם רק ללחוש תפילה, השגורה היטב בפיו מימים ימימה, אך איכה יקרא באפילה בספר החדש, ספר היום הזה? הספר החדש הזה, האמנות בת זמננו, הוא הראליזם של התקופה, תקופה בה הגיעה התמודדות אדם עם הטבע לשיאה. ואיכה יוכל אמן יוצר לחקות את הטבע, בעוד כל חייו מאבק לשעבודו? איכה יגש אדם לטבע מתוך הכנעה אמוציונאלית בלבד, עת גייס גאון אדם כל חילות הכרה ודעת למען כיבושו? מול עולם רב פנים, מסובך ורב צפונים, עומד אמן, אחוז יצר ההתמודדות ללא פשרה, ללא הסתפקות במועט, בקטע, בחד-פנימיות. את העמידה הזאת הוא רוצה וחייב לבטא על תוכה, על מקצבה, על רבוא רבבות צליליה וצורותיה. הוא מרגיש את האחריות כלפי עולם זה והוא ניגש למלאכתו ברטט של ש"ץ, הבא להתמודד עם בוראו, מתוך הכרת עוצמת המשימה. וכש"ץ זה הוא פותח: הנני העני ממעש...

הצייר אברהם נתון - נתנון

מתוך כתב העת גזית - ירחון לאמנות וספרות - גליון מ"ס 308 - תשכ"ט

עלה לארץ ב-1935. חי שנים בחיפה ועבד במכון לליתוגרפיה. עד מהרה התערה בקרב האמנים בעיר הכרמל. מובן, שבהשפעת האווירה האמנותית בחיפה, שמראשי דבריה היה מ. שמי, השתחרר מהנוסח האקדמי, שהביא עמו מבוקרשט, והתחיל מגלה את עולמו הנפשי. בשנים אלה בלטו בציורו שני יסודות: העיצוב הליתוגרפי, המיוסד על יסודות גראפיים, שבו הגיע להישג מעניין, אך ציוריו בשמן גילו רכות ציורית; עבודות אלה היו מיוסדות על שכבות צבע, שהדגישו את הערכים הצבעיים. כך, איפוא, היתה, הרגישות הצבעית יסוד מכריע בעיבוד הפלאסטי. לעומת זאת היתה, הליתוגרפיה מיוסדת על אירגון גראפי מכוון. באותן שנים היו שני סוגי ציור, שבהם הוא גילה את אופיו האמנותי: הנוף וכן הציור הפולקלורי מן ההווה היהודית, שהדגישו את אופיו האמנותי; ציורים אלה מדגישים גם את סגולותיו הרוחניות ואת תפיסתו האמנותית, שהשתרשה בתנועה האמנותית הכוללת של ארץ-ישראל וכן של אסכולת פריס היהודית.

בשנות המלחמה שינה את טעמו וביקש אחיזה בציורם של פיקאסו ובראק, שעליהם היה מתרפק, כפי שהוא גילה זאת בתערוכתו המשותפת עם י. שטרייכמן במוזיאון תל-אביב. ציורו היה כבר אז מיוסד על ערכים צורניים, הכוונה ליסוד האירגוני-גראפי, אם בדמות ואם בנוף. הנושא לא צמח משכבת-הצבע אלא היה בנוי במכוון באמצעים צבעיים, שמטרתם היתה קביעת הצורה שבלעה את הרגישות המיגוונית. מעתה לא פתחת הצבע והולכת-המכחול היו עיקר מטרתו, אלא הבלטת הנושא באמצעים צורניים. אם בתקופה הראשונה בלטה במידה מסויימת אף השפעת בונאר, הגישה האינטימית לעיצוב הבד, מעתה גילה הצייר את היסודות ההנדסיים גיאומטריים, שקבעו את דרכו בציור לכמה שנים...

אם בשנות השלושים ובתחילת שנות הארבעים צייר במסורת גולת פריס היהודית, בעיקר, במישטחי-מיגוון קטיפתיים: פנימים, דמויות, נופים, דיוקן עצמו, דיוקן רעיתו ועוד, העשויים בצבעים רכים: ירוק, אדום, אדמדם, כחול - התחילה באמצע שנות הארבעים סטיליזציה מכוונת. הצורות נעשו מסוגננות, מלבניות, מודגשות בקווי-מיתאר, לעתים פשטניות מדי. לעומת זאת נתבהרו הצבעים: כחול בהיר, ורוד, צהוב, סגול ואפור. הוא ביקש פורקן ויצוב צורני, לעתים על חשבון החוויה המיגוונית, שהיתה אופיינית לדרכו פרק זמן ממושך. הרישומים נעשו רשתיים מכוונים להדגשת הצורה כגון במיחברים של דייגים, תזמורות ועוד. ברור, שהיתה כאן השפעה שקופה של הקוביזם הסינטי, שמקורו ביצירת פיקאסו ובראק, שמהם התלהב הצייר. אולם, במחצית השנייה של שנות החמישים נטה להפשטה גיאומטרית ואף צמצם את היסודות הצבעיים אף כי שאף לעצב את המישטח הצבעי מטוהר מכל ריגושים נפשיים. הוא ויתר על המיגוון העסיסי, שהיה מציינ את עבודותיו במשך הרבה שנים, והגיע לצמצום מכסימאלי: גוונים לבנים, אפורים, שחורים ואדומים, המעובדים במישטחים מטוהרים. בציורים אלה מורגשת, במובן, השפעת מונדריאן. אולם, בשנות חייו האחרונות הכניס האמן יסודות חדשים, הלקוחים מלשון היצירה של ה"סופרימאטיזם" מיסודו של מאלאביץ. בכדים אלה, שהם חלק חשוב בעבודתו הציורית, גילה נתון השקף חדש בתפיסתו הציורית; אפשר שגישה זאת, שבה הובלטה יכלתו הציורית ותפיסתו הצבעית המטוהרת בכמה בדים יפים המעוצבים בהגיון אמנותי, היתה התחלה לשחרור מוזיקה לאלמנטים מוגדרים, כדי לעצב עולם חזיונות צורניים חפשיים. גבריאל טלפיר - 1969

מקורות נוספים:

אברהם נתון נתנון - גזית - ירחון לאמנות וספרות

אברהם נתון - ויקיפדיה

אברהם נתון - עורך: אביגדור לואיזאדה, מבוא: בנימין גלאי

אברהם נתון נתנון - ציור גואש ורישום - אישה לפני הראי

אם ציוריו של אברהם נתון קרובים לליבך, נשמח מאוד לקבל ממך אימייל עם פרטים כגון תקופות, סוג העבודות וכד' שמעניינים אותך. ברשותינו **יצירות נוספות של הצייר אברהם נתון** שעדיין לא הספקנו להעלות לאתר ונשמח לשלוח לך פרטים לפי בקשתך.

If you like Avraham Naton and his paintings, you are most welcomed to send us an email describing your particular topics of interest such as preferred periods, types etc. We have **more works of the painter Avraham Naton** which we haven't yet found the time to upload, and we'll be glad to send you the information you require.